

Akademie věd České republiky

LXI. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky

Praha 18. dubna 2023

Bod programu: **3**

ZPRÁVA O ČINNOSTI AKADEMICKÉ RADY AV ČR ZA OBDOBÍ OD LX. ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU AV ČR

Obsah

I. PLNĚNÍ USNESENÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU	2
II. KONCEPČNÍ A VĚDECKO-ORGANIZAČNÍ OTÁZKY	2
NÁVŠTĚVA MINISTRYNĚ PRO VĚDU, VÝZKUM A INOVACE NA ZASEDÁNÍ AKADEMICKÉ RADY	2
ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI A PREVENCE GENDEROVĚ PODMÍNĚNÉHO NÁSILÍ	3
SPOLUPRÁCE S ORGÁNY VAVAI	3
SPOLUPRÁCE S VYSOKÝMI ŠKOLAMI	4
REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	4
VĚDECKÁ RADA AV ČR	4
STRATEGIE AV21	5
TRANSFER ZNALOSTÍ A TECHNOLOGIÍ	6
HODNOCENÍ ČINNOSTI PRACOVÍŠŤ AV ČR	6
MEZINÁRODNÍ PORADNÍ SBORY	6
INTERNÍ PŘEDPISY AKADEMICKÉ RADY	7
MEZIREZORTNÍ PŘIPOMÍNKOVÁ ŘÍZENÍ	7
POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ DLE ZÁKONA 106/1999 Sb.	9
III. OCEŇOVÁNÍ A PODPORA EXCELENCE.....	10
PODPORA EXCELENCE	10
IV. MEZINÁRODNÍ VĚDECKÁ SPOLUPRÁCE AV ČR A JEJÍ ZAPOJOVÁNÍ DO EVROPSKÉHO VÝZKUMNÉHO PROSTORU	11
BILATERÁLNÍ A MULTILATERÁLNÍ SPOLUPRÁCE	11
EVROPSKÝ VÝZKUMNÝ PROSTOR	12
ČLENSTVÍ V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH	12
ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE	13
V. MEDIÁLNÍ, POPULARIZAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOST	13
AKTIVITY AV ČR V MÉDIÍCH.....	14
MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE VÝZKUMNÝCH TÉMAT PRACOVÍŠŤ AV ČR	14
DALŠÍ MEDIÁLNÍ AKTIVITY: EXPERTNÍ STANOVISKA AVEX	15
KRÁTKÁ VIDEA PRO NOVINÁŘE I NA SÍTĚ AV ČR	15
POPULARIZACE VĚDY PROSTŘEDNICTVÍM STŘEDISKA SPOLEČNÝCH ČINNOSTÍ AV ČR	16
<i>Týden mozku</i>	16
<i>Jedu vědu</i>	16
<i>Přednáškový cyklus AV ČR v Domově pro seniory Chodov</i>	16
<i>Otevřená věda</i>	17
<i>NEZkreslená věda</i>	17
AKADEMICKÁ MÉDIA	17
GALERIE VĚDA A UMĚNÍ.....	18
AUDIOVIZUÁLNÍ TVORBA	18
VI. FINANČNÍ, ORGANIZAČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOST V AV ČR	19
FINANČNÍ ZÁLEŽITOSTI	19
ORGÁNY PRACOVÍŠŤ AV ČR A SOUVISEJÍCÍ ZÁLEŽITOSTI	20
POMOCNÉ ORGÁNY AKADEMICKÉ RADY	20
KONTROLNÍ ČINNOST	22
NÁVRH USNESENÍ AKADEMICKÉHO SNĚMU	23

Přehled činnosti Akademické rady Akademie věd České republiky (dále jen Akademická rada) uvedený v této zprávě zahrnuje aktivity a materiály projednávané na zasedáních Akademické rady a jejího předsednictva v období **od konce listopadu 2022 do 7. března 2023** a následně do doby vyhotovení této zprávy. Akademická rada se v uvedeném období sešla čtyřikrát, stejně jako její předsednictvo.

Pracoviště Akademie věd České republiky (dále jen AV ČR) byla o jednáních a usneseních Akademické rady v souladu s čl. 5 odst. 3 a) Stanov AV ČR informována prostřednictvím usnesení zveřejňovaných [na webu AV ČR](#).

I. Plnění usnesení Akademického sněmu

K plnění usnesení LX. zasedání Akademického sněmu byla učiněna následující opatření:

Bod III. – Předsedkyně AV ČR zaslala v bezprostřední návaznosti na LX. zasedání Akademického sněmu předsedovi vlády ČR Petru Fialovi a ministryni pro vědu, výzkum a inovace Heleně Langšádlové dopis, v němž je seznámila s usnesením Akademického sněmu z 13. prosince 2022. Současně požádala v souladu s Programovým prohlášením vlády ČR o navýšení institucionálních prostředků v kapitole 361 Akademie věd ČR v letech 2024–2026. Následně 3. února 2023 se v této záležitosti uskutečnilo jednání vedení AV ČR se zástupci Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) za účasti paní ministryně Heleny Langšádlové. Zástupci RVVI byli podrobně informováni o činnosti AV ČR a financování jejich pracovišť na základě pravidelného hodnocení, které jde až na úroveň jednotlivých týmů. V této souvislosti byla také zdůrazněna přetrvávající vysoká míra inflace a obtížná situace týkající se zvýšených cen energií pro ústavy AV ČR. Ve výsledku by to znamenalo velmi citelný (faktický) pokles financování AV ČR v dalších letech se všemi z toho plynoucími nežádoucími dopady, které by pracoviště AV ČR nebyla schopna bez vnější pomoci zvládnout bez nutnosti omezení svých výzkumných aktivit. Konkrétní požadavky AV ČR na navýšení institucionální podpory na roky 2024–2026 zdůvodněné Memorandem o podpoře VaVal v ČR byly předloženy k projednání RVVI. V dalších rozpočtových jednáních bude vedení AV ČR usilovat o zajištění rozpočtových prostředků v takové výši, aby konečná podoba rozpočtu stimulovala další rozvoj vědy a výzkumu na pracovištích AV ČR.

II. Konceptní a vědecko-organizační otázky

Návštěva ministryně pro vědu, výzkum a inovace na zasedání Akademické rady

Mimořádnou událostí se stala návštěva ministryně pro vědu, výzkum a inovace Mgr. Heleny Langšádlové na 21. zasedání Akademické rady dne 7. března 2023.

Oboustranná shoda panovala na výběru diskusních témat, ke kterým paní ministryně obdržela stručné shrnující podklady – 1) Transfer znalostí a technologií v AV ČR (TZT) a související záležitosti; 2) Programy excelence AV ČR; 3) Spolupráce AV ČR s vysokými školami; 4) Rozpočet AV ČR a 5) Úprava finanční podpory pracovišť AV ČR na základě hodnocení.

V diskusi paní ministryně ocenila kvalitu výzkumu v AV ČR i na vysokých školách a zdůraznila potřebu jejich vzájemné spolupráce v rámci systému VaVal. Upozornila na nutnost kvalitního hodnocení vědy, následnou podporu excelentního výzkumu

a zapojování vědeckých pracovníků do mezinárodních výzkumných grantů ERC. Zásadní je také vytvořit vhodné podmínky pro transfer znalostí a technologií nejen v přírodních, ale i v humanitních a společenských oborech a ocenit nejen úspěšné projekty, ale i pouhé snahy o transfer, který je v současnosti velmi rizikovou oblastí.

S ohledem na společenské potřeby je důležité definovat aktuální priority výzkumu a v prostředí VaVal na ně dle možností reagovat. Je důležité nastavit funkční systém komunikace mezi odbornými a vládními institucemi tak, aby získaná data byla co nejvíce k dispozici při rozhodovacích procesech.

Diskutovalo se i téma úrovně mezd na pracovištích AV ČR.

Diskusi obě strany vnímaly jako velmi přínosnou a vyjádřily zájem o její pokračování nad některými tématy i při dalších setkáních s vedením AV ČR.

Rovné příležitosti a prevence genderově podmíněného násilí

Akademická rada se v uplynulém období ve zvýšené míře věnovala problematice genderově podmíněného násilí (GPN), která vyvstala v souvislosti s medializovanými případy GPN na některých fakultách vysokých škol a následně i v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR.

Akademická rada má jako pomocný orgán Komisi pro rovné příležitosti AV ČR (KRP), která se v průběhu roku 2022 aktivně zabývala všemi podněty a stížnostmi týkajícími se rovných příležitostí (legislativní rámec pro financování dětských skupin, mapování stavu genderové rovnosti na pracovištích AV ČR, audit úspěšnosti žen a mužů při zařazování do prestižních programů podpory excelence). Byl připraven monitorovací dotazník zaměřený na implementaci, reporting a evaluaci opatření uvedených ve Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030 pro Úřad vlády ČR.

Zástupci KRP se zúčastnili také mezinárodní konference s názvem Ending Gender-Based Violence in Academia, která se konala v listopadu 2022 v Praze a zaměřila se na otázky genderově podmíněného násilí v akademické sféře. Organizace se pod záštitou předsednictví ČR v Radě EU ujalo Národní kontaktní centrum – gender a věda (NKC) Sociologického ústavu AV ČR ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Výstupem konference se stala výzva Call for Action, k jejímuž podpisu se AV ČR 31. ledna 2023 připojila a deklarovala tak svůj zájem o ukončení GPN. Akademická rada následně iniciovala vznik pracovní skupiny, která by měla předložit návrh, jak problematiku GPN v AV ČR komplexně řešit.

Do Kanceláře AV ČR a pracovišť byla distribuována příručka pro úřady ([Prevence-sexualniho-obtezovani-ve-statni-sprave.pdf](https://www.vlada.cz/assets/uv/strategie/Prevence-sexualniho-obtezovani-ve-statni-sprave.pdf) ([vlada.cz](https://www.vlada.cz))).

Dne 11. dubna 2023 proběhne seminář Gender ve vědě pořádaný NKC s orientací na řešení problémů spojených s GPN.

Spolupráce s orgány VaVal

V únoru 2023 bylo podepsáno **Memorandum o spolupráci** v oblasti energetiky a jaderné energetiky mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu a AV ČR.

Zástupci Akademické rady v orgánech VaVal průběžně informovali o jejich činnosti, především I. Müllerová a J. Homola o činnosti **Rady pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI)**. Mezi nejzásadnější témata pro AV ČR projednávaná v RVVI náležely

informace o implementaci Metodiky 2017+, o návrhu výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, experimentální vývoj a inovace na roky 2024–2026 s výhledem do roku 2030, o přípravách zákona nahrazujícího zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, o přípravách Národních priorit orientovaného výzkumu, informace o materiálu „Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2021“.

Novým zástupcem v Radě vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) se stal Ing. Jan Topinka, CSc., DSc.

Na žádost Ministerstva kultury Akademická rada nominovala zástupce AV ČR do Garanční rady pro Národní galerii v Praze.

Spolupráce s vysokými školami

V rámci **spolupráce s vysokými školami** se v listopadu 2022 uskutečnilo online setkání Rady pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků AV ČR (RSVŠ), na kterém se opětovně diskutovala reforma financování doktorského studia a praktické dopady na financování pracovišť AV ČR. V souvislosti s připravovanou novelizací zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb. byl připraven „Dotazník k problematice spolupráce pracovišť AV ČR a VŠ v oblasti doktorského studia“, který byl zaslán na všechna pracoviště AV ČR. Cílem je získat nejen aktuální kvantitativní údaje o působení doktorských studentů na pracovištích, ale především detailní přehled o aktivním zapojení pracovišť AV ČR do spolupráce s VŠ při organizaci doktorských studijních programů. První výsledky se v současné době zpracovávají. Akademická rada AV ČR se také zapojila do meziresortního připomínkového řízení k novele zákona o vysokých školách v oblasti týkající se reforem ve financování doktorského studia (zastoupení oborových rad a doktorská stipendia).

V listopadu 2022 byly podepsány smlouvy o výměně studentů a výzkumných pracovníků mezi infrastrukturou FAIR a třemi českými institucemi: Ústavem jaderné fyziky AV ČR, Českým vysokým učením technickým v Praze a Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. Jedním z hlavních úkolů infrastruktury FAIR je zajistit školení a možnosti rozvoje mladým vědcům a inženýrům. V lednu 2023 bylo podepsáno Memorandum o spolupráci s Policejní akademií ČR.

Regionální spolupráce

V oblasti **regionální spolupráce** byla vypracována zpráva o činnosti Komise pro regionální spolupráci v roce 2022, na základě které vyplývá, že podpisem smlouvy o spolupráci s hlavním městem Prahou v říjnu 2022 se podařilo uzavřít smlouvy se všemi 14 kraji ČR. V roce 2022 probíhala aktivní spolupráce AV ČR s deseti kraji. V souvislosti se změnou interního procesu dotačního řízení v Kanceláři AV ČR byla novelizována směrnice o podpoře regionální spolupráce.

Předsedkyně AV ČR ve sledovaném období udělila šest **záštít** akcím spojeným s vědou a výzkumem. Přehled udělených záštít se průběžně aktualizuje [na webu AV ČR](#).

Vědecká rada AV ČR

Akademická rada byla pravidelně informována o činnosti Vědecké rady (VR). Od posledního zasedání Akademického sněmu se konala dvě řádná zasedání VR

(v prosinci 2022 a v únoru 2023), na kterých VR rozhodla o udělení vědeckého titulu „doktor věd“ pěti disertantům. Na únorovém zasedání se VR zabývala důvody pro přesun Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR ze Sekce aplikované fyziky do Sekce věd o Zemi, které ve své žádosti předložil ředitel pracoviště M. Pivokonský. VR přesun jednoznačně doporučila.

VR podpořila iniciativu mezinárodního konsorcia, vedeného Americkou fyzikální společností (APS) a Německou fyzikální společností (DPG), aby byl rok 2025 vyhlášen Mezinárodním rokem kvantové vědy a technologie (International Year of Quantum Science and Technology), a doporučila, aby se Akademie věd ČR k této iniciativě připojila.

VR se rozhodla uspořádat multioborovou konferenci na téma Vědecká integrita a úloha vědy. Na svém prosincovém zasedání v roce 2022 proto zřídila přípravný výbor. Předpokládá se, že se konference uskuteční v září 2024.

V rámci cyklu aktuální vědecké téma VR zhlédla mj. prezentaci dr. P. Plecháče z Ústavu pro českou literaturu AV ČR na téma Stylometrická analýza básnických textů a doc. R. Pánka z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR k tématu Současný stav výzkumu termonukleární fúze. Dále se na zasedání diskutovalo o hlavních problémech současné ekonomické situace v České republice za účasti prof. R. Hindlse z Vysoké školy ekonomické v Praze. Prof. J. Lukeš vystoupil s krátkou prezentací k novému objevu vědců z Parazitologického ústavu Biologického centra AV ČR a Mikrobiologického ústavu AV ČR na téma nově popsaného parazitického prvoka s naprosto nepředvídatelnou a výraznou odchylkou od genetického kódu. Studie byla publikována v odborném časopise Nature.

Strategie AV21

Počet výzkumných programů Strategie AV21 se od roku 2021 ustálil na patnácti. Na konci roku 2022 byl ze čtyř doručených návrhů vybrán jeden nový program s termínem zahájení k 1. lednu 2023. Jde o výzkumný program Dynamická planeta Země (koordinátor RNDr. Aleš Špičák, CSc.). Novým koordinátorem programu Odolná společnost pro 21. století. Potenciály krize a efektivní transformace byl ke stejnému datu jmenován doc. Mgr. Martin Nitsche, Ph.D.

Přehled všech výzkumných programů je k dispozici na webových stránkách [Strategie AV21 \(avcr.cz\)](https://www.avcr.cz/strategie-av21).

Koordinátoři výzkumných programů odevzdali za rok 2022 jednu závěrečnou a 14 průběžných zpráv. Poprvé byly tvořeny formou nového interaktivního formuláře v prostředí interní aplikace KIS. Závěrečná zpráva VP 15 byla hodnocena stupněm „splněno“. Z pokračujících výzkumných programů byly čtyři (VP 21, 25, 28 a 29) hodnoceny stupněm „splněno“ a deset (VP 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26 a 27) stupněm „vynikající výsledky“. U všech pokračujících výzkumných programů doporučila Rada Strategie AV21 další financování v rozsahu zaslaných návrhů rozpočtů. Koordinátoři rozpočty navrhli v souladu s vyhlášenými limity: rozpočet výzkumného programu v maximální výši 7,6 mil. Kč za rok, z čehož osobní náklady mohou činit nejvýše 3,8 mil. Kč.

Transfer znalostí a technologií

Agenda transferu znalostí a technologií je v AV ČR koordinována ve spolupráci s Centrem transferu technologií AV ČR (CeTTAV) Střediska společných činností AV ČR. Závěrem roku 2022 Akademická rada schválila strategii TZT v AV ČR s těmito hlavními cíli: podpora výjimečných technologií a znalostí vedoucí k navyšování podílu licencovaného duševního vlastnictví, podpora zakládání spin-off společností přinášejících nové možnosti financování transferu ze soukromých zdrojů a dlouhodobý rozvoj a kultivace prostředí pro přenos znalostí, jež zvyšují společenskou relevanci výzkumu. Prioritními modely transferu tak je aplikační partnerství, licence a spin-off společnosti. Ty jsou definovány jako obchodní společnosti (spolu) zakládané ústavem, jejichž předmět činnosti spočívá ve využívání konkrétních technologií nebo znalostí vzniklých činností pracoviště. Dosáhnout těchto cílů by se mělo prostřednictvím tří strategických pilířů TZT – profesionálního týmu, podchycováním a zhodnocováním duševního vlastnictví a podporou rozvoje technologií a znalostí.

Počátkem roku 2023 se Akademická rada zabývala zprávou CeTTAV za rok 2022 a podpořila záměr Programu rozvoje aplikací a komercializace AV ČR (PRAK), který si klade za cíl zrychlení přenosu technologií a znalostí do praxe. Prostředkem by mělo být financování aktivit potřebných pro komerční uplatnění znalostí, dle aktuálních finančních možností se předpokládá financování cca 5–6 projektů za rok.

Byla vydána aktualizovaná brožurka Technologie – laboratoře – přístroje. Aktuální znění je k dispozici na [Portálu transferu AV ČR](#).

Po změně statutu Technologického centra AV ČR, které s účinností od 14. listopadu 2022 funguje nadále pod názvem Technologické centrum Praha, z. s. p. o., se jedná o vzájemné spolupráci a připravuje se podpis memoranda.

Hodnocení činnosti pracovišť AV ČR

Po ukončení hodnocení pracovišť AV ČR za roky 2015–2019 byly zahájeny přípravy hodnocení pracovišť za období 2020–2024. Akademické radě jsou průběžně předkládány podklady pro strategická rozhodnutí; na březnovém zasedání byla schválena další doporučení Komise pro hodnocení pracovišť AV ČR, která se týkala nebibliometrizovatelných výstupů, bibliometrických indikátorů a kapacitních aspektů hodnotících komisí.

Po ukončení hodnocení pracovišť AV ČR dle Metodiky 2017+ se uskutečnila jednání tripartit a AV ČR následně ve spolupráci se svými pracovišti a organizačním týmem vypracovala připomínky a doporučení ke koncepci a realizaci Metodiky 2017+, které zaslala ministryni H. Langšádlové.

Novým členem Komise pro hodnocení výzkumných organizací a ukončených programů (KHV) pro přípravu nové Metodiky se stal D. Honys.

Mezinárodní poradní sbory

Mezinárodní poradní sbor si nově zřídily Mikrobiologický ústav AV ČR a Ústav pro jazyk český AV ČR. Těmito sbory, ať již zřízenými v souladu se směrnicí AV ČR či mimo ni, v současnosti disponuje většina pracovišť AV ČR. Akademická rada proto podpořila záměr, aby se stávající směrnice upravila a refletovala novou situaci.

Interní předpisy Akademické rady

V uplynulém období byly nově schváleny, novelizovány a vydány tyto interní předpisy Akademické rady:

1. Směrnice Akademické rady AV ČR č. 1/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 2/2019, **o podpoře výzkumných aktivit Platformy CEFRES**, ve znění směrnice Akademické rady AV ČR č. 6/2021, a směrnice Akademické rady AV ČR č. 14/2021 – revize programu TANDEM Platformy CEFRES. Cílem je umožnit rozšíření okruhu partnerů pro výzkumné aktivity Platformy CEFRES, minimalizovat možnosti vzniku konfliktu mezi řešiteli a spoluřešiteli v průběhu řešení výzkumné aktivity a zajistit snazší harmonizace termínů zúčastněných stran těchto aktivit,
2. **ve spojitosti s novelou zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech**, a s tím související úpravou interního procesu poskytování dotací AV ČR byly vydány tyto směrnice:
 - a. směrnice Akademické rady AV ČR č. 2/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 11/2018, **o podpoře regionální spolupráce**, ve znění směrnice Akademické rady č. 20/2021,
 - b. směrnice Akademické rady AV ČR č. 3/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 13/2019, **o udělování Fellowshipu Josefa Dobrovského**, ve znění směrnice Akademické rady AV ČR č. 11/2021,
 - c. směrnice Akademické rady AV ČR č. 4/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 9/2021, **o Strategii AV21**.

Mezirezortní připomínková řízení

V období od listopadu 2022 do března 2023 bylo při **mezirezortních připomínkových řízeních prostřednictvím elektronické knihovny legislativního procesu eKLEP** předloženo k připomínkám AV ČR více než **35** vládních materiálů, z nichž je třeba jmenovat alespoň tyto:

- Návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů;
- Návrh zákona o lobbování a související zákony;
- Návrh zákona o vyvlastnění a související zákony;
- Návrh zákona o účetnictví;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, a zákon č. 36/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků a některých správních úřadů, ve znění zákona č. 261/2021 Sb.;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony;
- Návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 187/2018 Sb., o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu, ve znění nařízení vlády č. 152/2022 Sb.;
- Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 194/2009 Sb., o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh vyhlášky o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy;
- Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech;
- Zabezpečení přehledu nepotřebných nemovitostí státu;
- Vládní koncepce boje proti korupci na léta 2023 až 2026;
- Antibyrokratický balíček II;
- Věcný záměr zákona o správě dat veřejného sektoru;
- Změna právních poměrů u administrativní budovy Washingtonova 156921, Praha – Nové město;
- Změna programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací „ERC CZ“;
- Návrh programu na podporu aplikovaného výzkumu a inovací THÉTA 2;
- Návrh programu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2024–2032, ZEMĚ II;
- Zpráva o činnosti vědecké rady Grantové agentury České republiky za rok 2022 a návrh na stanovení odměn za výkon veřejné funkce vědecké rady Grantové agentury České republiky za rok 2022.

Přestože AV ČR nebyla určeným připomínkovým místem, v období od listopadu 2022 do 7. března 2023 posoudila AV ČR během mezirezortních připomínkových řízení prostřednictvím eKLEP více než **20** dalších důležitých materiálů, mj. tyto:

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), a zák. č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií;
- Aktualizovaná koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva životního prostředí na léta 2016 až 2035 s výhledem do roku 2050;
- Zprávy o činnosti Rady pro výzkum, vývoj a inovace a jejích poradních orgánů za rok 2022 a návrh na stanovení odměn za výkon veřejné funkce členů Rady pro výzkum, vývoj a inovace a členů jejích poradních orgánů za rok 2022;

- Zpráva o činnosti výzkumné rady Technologické agentury České republiky za rok 2022 a návrh na stanovení odměn za výkon veřejné funkce členů výzkumné rady Technologické agentury České republiky za rok 2022;
- Návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 298/2022 Sb., o stanovení cen elektřiny a plynu v mimořádné tržní situaci, ve znění nařízení vlády č. 343/2022 Sb.;
- Návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 5/2023 Sb., o kompenzacích poskytovaných na dodávku elektřiny a plynu za stanovené ceny;
- Návrh nařízení vlády, kterým se mění některá nařízení vlády v oblasti nepřijatelnosti žádostí o udělení oprávnění k pobytu na území ČR podávaných na zastupitelských úřadech v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině;
- Návrh nařízení vlády o stanovení podmínek provádění opatření Natura 2000 na zemědělské půdě;
- Návrh nařízení vlády o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství;
- Akční plán Cirkulární Česko 2040 pro období 2022–2027;
- Plán činnosti Správy úložišť radioaktivních odpadů na rok 2023, tříletý plán a dlouhodobý plán;
- Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců, ve znění vyhlášky č. 68/2019 Sb.;
- Postup při realizaci aktualizované „Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu“ v roce 2023;
- Implementace nařízení EU o Jednotné digitální bráně;
- Návrh dalšího směřování základních registrů;
- Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období let 2023–2027.

Poskytování informací dle zákona 106/1999 Sb.

V období od 29. listopadu 2022 do začátku března 2023 vyřídila AV ČR pět žádostí o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

- Ve čtyřech případech byla požadovaná informace žadateli plně poskytnuta.
- V jednom případě bylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí s odkazem na ust. § 11b zákona č. 106/1999 Sb., neboť AV ČR neměla požadované informace k dispozici. Proti tomuto rozhodnutí bylo podáno odvolání, které bude v nejbližších dnech předloženo Úřadu pro ochranu osobních údajů k rozhodnutí.

III. Oceňování a podpora excelence

Podpora excelence

Akademická prémie – Praemium Academiae (AP), jejímž smyslem je podpořit vynikající vědecké osobnosti, které jsou nositeli výzkumu na špičkové mezinárodní úrovni, a vytvořit jim takové podmínky, v nichž by mohli lépe rozvinout svůj potenciál ve prospěch Akademie věd ČR a celé české vědy. Dvě závěrečné zprávy nositelů AP byly vyhodnoceny jako splněné s vynikajícími výsledky. Na základě 16 průběžných zpráv, jež byly hodnoceny stupněm splněno, bylo doporučeno financování i v roce 2023.

Prémie Lumina quaeruntur (LQ) je určena k ocenění význačných perspektivních výzkumných pracovníků a jejich motivaci k zakládání nových vědeckých týmů na pracovištích AV ČR, aby měli možnost rozvinout svůj vědecký program zaměřený na koncepčně nová témata, jež významně posouvají hranice poznání nebo směřují ke společensky důležitým praktickým aplikacím. V roce 2022 byla tato prémie udělena šesti výzkumným pracovníkům s počátkem financování od roku 2023. Za rok 2022 předložilo zprávu o řešení vědeckého programu 25 nositelů LQ; všichni doložili, že program plnili v souladu se zadáním. V jednom případě bylo řešení programu v roce 2023 přerušeno na žádost nositelky, u zbývajících 24 nositelů bylo poskytování finanční podpory doporučeno.

Udělování Fellowshipu J. E. Purkyně (FJEP), jehož cílem bylo získat pro pracoviště AV ČR vynikající tvůrčí vědce ze zahraničí zpravidla mladší 40 let a zajistit jim na pracovištích AV ČR přiměřené finanční ohodnocení, bylo v roce 2017 ukončeno. Nositelé FJEP, jejichž projekty dosud pokračují, předložili pět závěrečných a jednu průběžnou zprávu o plnění pracovního programu v roce 2022. Pokračujícímu programu byla podpora na rok 2023 schválena v plné výši.

Fellowship Josefa Dobrovského (FJD) je určen na podporu zahraničních výzkumných pracovníků, kteří pro svoji vědeckou práci potřebují studovat v České republice zdejší historické, kulturní, umělecké, jazykové, geografické či přírodní reálie. Od roku 2023 se v důsledku změny interního procesu poskytování dotací mění i podávání návrhů na zařazení do programu FJD. V souvislosti s tím byla vydána směrnice Akademické rady AV ČR č. 3/2023, kterou se mění směrnice Akademické rady AV ČR č. 11/2021 o zařazení do programu FJD.

Program na podporu mezinárodní spolupráce začínajících výzkumných pracovníků (MSM) byl vyhlášen s cílem podpořit samostatně výzkumné projekty začínajících perspektivních badatelů z AV ČR, které řeší ve spolupráci s významnými zahraničními výzkumnými pracovišti. Za rok 2022 bylo předloženo 12 závěrečných zpráv o řešení výzkumných projektů; cíle jednoho byly hodnoceny jako splněné a jedenácti jako splněné na vysoké úrovni. Vzhledem k rozšiřujícím se možnostem financování obdobných aktivit z jiných zdrojů a s tím souvisejícím klesajícím zájmem o tuto podporu Akademická rada AV ČR rozhodla, že tuto aktivitu ukončí. Od roku 2021 proto již nebyla výzva k zapojení do tohoto programu vyhlášena a podpora je poskytována pouze do ukončení aktuálně čtyř probíhajících projektů.

Program podpory perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů (PPLZ) má za cíl podpořit kategorii začínajících výzkumných pracovníků, kteří jsou perspektivní pro rozvoj stávajících i nových vědních oborů na pracovištích AV ČR. K 31. prosinci 2022 bylo předloženo 47 zpráv o dosažených vědeckých výsledcích výzkumných

pracovníků, z toho 21 ročních a 26 závěrečných – ze závěrečných zpráv bylo plnění výzkumného tématu v 19 případech hodnoceno stupněm splněno s vynikajícími výsledky a sedm stupněm splněno. Na základě posouzení ročních zpráv bylo doporučeno, aby se u všech 21 témat ve mzdové podpoře pokračovalo.

V roce 2019 byla zahájena podpora projektů výzkumných pracovníků, které uspěly v hodnocení odbornými panely Evropské rady pro výzkum a ve druhém kole byly kvalifikovány stupněm A (nebyly podpořeny pro nedostatek finančních zdrojů) nebo stupněm B (podporu nezískaly pro drobné nedostatky v návrhu projektu) – **granty ERC CZ/AV**. Za rok 2022 byla předložena průběžná zpráva posledního řešeného projektu, na jejímž základě byla schválena finanční podpora na rok 2023.

IV. Mezinárodní vědecká spolupráce AV ČR a její zapojování do Evropského výzkumného prostoru

Bilaterální a multilaterální spolupráce

Akademická rada AV ČR pokračovala v rozvíjení a podpoře aktivit a programů mezinárodní spolupráce. V rámci **bilaterální spolupráce** schválila dohodu o vědecké spolupráci se Saskou akademií věd v Lipsku a tchajwanskou nadací National Health Research Institutes. V roce 2022 bylo u dvoustranných smluv se zahraničními partnerskými organizacemi a souvisejících programů mezinárodní spolupráce AV ČR vyhlášeno celkem 13 výběrových řízení na projekty řešené od roku 2023, z toho tři se týkaly mobilitních projektů, u zbývajících deseti šlo o projekty Mobility Plus. AV ČR obdržela celkem 93 návrhů a podpořila 33 dvou- nebo tříletých projektů. Zároveň byly vyhodnoceny průběžné a závěrečné zprávy o realizaci projektů mezinárodní spolupráce za rok 2022, a to celkem 62 průběžných a 68 závěrečných zpráv bilaterálních projektů a šest průběžných a jedna závěrečná zpráva multilaterálních projektů. Na základě těchto zpráv bylo doporučeno, aby všechny běžící projekty pokračovaly. K závěrečným zprávám převážně nebyly žádné připomínky.

Akademická rada schválila pokračování řešení výzkumné aktivity česko-francouzského programu TANDEM Platformy CEFRES a projednala navrhované změny Směrnice o podpoře výzkumných aktivit Platformy CEFRES za účelem rozšíření okruhu partnerů pro výzkumné aktivity této platformy, minimalizace možností vzniku konfliktu mezi řešiteli a spoluřešiteli v průběhu řešení výzkumné aktivity a harmonizace termínů zúčastněných stran. Výběrové řízení v roce 2023 by již mělo veškeré navrhované změny zohlednit.

V rámci programu mezinárodní spolupráce Researchers at Risk Fellowship na podporu výzkumných pracovníků v tísni AR schválila jednu novou přihlášku a dvě žádosti o prodloužení zapojení v programu.

V oblasti **multilaterální spolupráce** podporovala AV ČR i nadále účast svých pracovišť v mezinárodních projektech s evropskými i mimoevropskými partnery. AV ČR pokračuje nejen ve financování projektů (SMARTUP, TIMED) v programu CHANSE, ale i ve spolupráci s Japonskem a vybranými zeměmi díky zapojení do programu EIG CONCERT-Japan. V deváté výzvě s názvem „Design of Materials with Atomic Precision“ byly podpořeny dva projekty z Fyzikálního ústavu AV ČR, které však bude financovat MŠMT. Další zasedání EIG CONCERT-Japan se v roce 2023 uskuteční v Polsku. AV ČR vyjádřila zájem o pokračování spolupráce v mezinárodním partnerství HERA a NORFACE. Nově budou projekty realizované od

roku 2024 v těchto partnerstvích hradit v plné výši partnerské organizace bez finančního příspěvku od Evropské komise. V rámci mezinárodní spolupráce SEA-Europe JFS došlo k prodloužení doby realizace projektu Biologického centra AVČR s akronymem DAADTHEMAC z důvodu pandemie COVID-19.

Schválila se i Dohoda o zajištění administrativní podpory Expertní skupiny na podporu žadatelů ve výzvách ERC mezi AV ČR a Technologickým centrem Praha pro rok 2023. AV ČR považuje fungování Expertní skupiny za velmi důležité a mimořádně efektivní, neboť všichni stávající držitelé ERC grantů působící na pracovištích AV ČR prošli jejím školením. V listopadu 2022 se k těmto držitelům připojila výzkumná pracovnice J. Wyss z Etnologického ústavu AV ČR, jelikož obdržela prestižní ERC Starting Grant.

Evropský výzkumný prostor

Stálá pozornost se věnuje posilování účasti AV ČR na aktivitách realizovaných v Evropském výzkumném prostoru. AV ČR pravidelně svá pracoviště informuje o širokém spektru výzkumných příležitostí, které nabízejí rámcový program EU Horizont Evropa i další evropské iniciativy.

S ohledem na již skončené předsednictví České republiky v Radě EU se AV ČR věnovala prioritním oblastem, mezi které patřily nové genomové techniky, energetika a odolná společnost. Počátkem listopadu se konal šestnáctý ročník konference s názvem Strategic Energy Technology Plan, na níž se aktivně podílel J. Plešek. Jejím tématem bylo urychlení plánu SET s ohledem na vyšší požadavky kladené na oblast energetiky. Někteří vědci z AV ČR se také zúčastnili konference DECARB 2022, kterou pořádal Svaz chemického průmyslu ČR s podporou Ocelářské unie pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva životního prostředí, ministryně pro vědu, výzkum a inovace a ministra pro evropské záležitosti. V druhé polovině listopadu úspěšně proběhla pod hlavičkou AV ČR a Národního institutu SYRI konference s názvem Facets of Resilience, která byla zaměřena mimo jiné na diskusi o posilování odolnosti společnosti vůči různým krizím. Sociologický ústav AV ČR uspořádal konferenci Ending gender-based violence in academia. Toward gender-equal, safe and inclusive research and higher education, která se pokusila pokročit v diskusi o opatřeních potřebných ke zlepšení ochrany studentů, zaměstnanců a výzkumných pracovníků v raných fázích kariéry.

Zástupci AV ČR se nadále podíleli na připomínkování legislativních návrhů a dalších strategických dokumentů v oblasti vědní a kohezní politiky, a to prostřednictvím zapojení do pracovních skupin MŠMT.

V návaznosti na dozorčí roli AV ČR v projektech sdílených činností CZELO, CZERA a STRATIN+ se nominovaní zástupci D. Honys, L. Náhlík a Š. Vajda nadále účastní zasedání jejich řídicích výborů.

Členství v mezinárodních organizacích

V souvislosti s členstvím v mezinárodních organizacích se AV ČR připojila k prohlášení **International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies (IHRN)** týkající se napjaté bezpečnostní situace v Íránu. Vedení AV ČR v této souvislosti vydalo na podzim 2022 také vlastní prohlášení, ve kterém vyjádřilo hluboké znepokojení nad porušováním lidských práv, které má bezprostřední dopad na studentky a studenty středních a vysokých škol i na celou akademickou obec v této

zemi. Vedení AV ČR odsoudilo represivní kroky íránských bezpečnostních složek a vyzvalo k ukončení agrese ze strany íránského státu vůči vlastnímu obyvatelstvu.

AV ČR jakožto garant za ČR nominovala šest mladých vědců z ústavů AV ČR a českých univerzit na každoroční **setkání s nositeli Nobelovy ceny v Lindau**, které je v roce 2023 zaměřeno na fyziologii a lékařství. V prosinci 2022 se D. Honys zúčastnil zasedání **EASAC Council** ve Stockholmu. Jedním z hlavních bodů jednání byla otázka financování mezinárodní organizace EASAC pro nadcházející období. K 31. prosinci 2022 ukončila AV ČR své členství v mezinárodní **organizaci International Science Council (ISC)**.

Zahraniční spolupráce

Co se týče jednání o možném **prohloubení spolupráce**, v únoru 2023 se zástupci vedení AV ČR setkali s Marií C. Falvella, atašé pro vesmírný výzkum Velvyslanectví Italské republiky. V návaznosti na toto setkání byly zprostředkovány kontakty na vybraná pracoviště AV ČR (Astronomický ústav, Ústav fyziky atmosféry a Fyzikální ústav). Zástupci AV ČR dále přijali návštěvy francouzského velvyslance A. Dutertreho, indického velvyslance H. H. Kotalwara, íránského velvyslance S. M. G. Bashiho, thajské velvyslankyně P. Sangasubana, chilské náměstkyně pro vědu C. Gaínzou a chilského velvyslance H. Bascuñána. Pod hlavičkou Slovenské akademie věd, se za účasti D. Honyse a zástupců OMS KAV ČR v prosinci 2022 uskutečnilo jednání o mezinárodní spolupráci včetně problematiky ERC grantů a dalších dílčích agendách. V souvislosti s agendou institucionální odolnosti se D. Honys v únoru 2023 účastnil semináře UK Research Security v Londýně.

Počátkem dubna 2023 se ve slovenských Smolenicích uskuteční i tradiční setkání vedení AV ČR a Slovenské akademie věd (SAV).

V. Mediální, popularizační a vzdělávací činnost

V uplynulém období pracovala Akademická rada ve spolupráci s tiskovým oddělením Divizí vnějších vztahů Střediska společných činností AV ČR na kontinuálním zlepšování pozitivního obrazu Akademie věd ČR a jejích pracovišť u veřejnosti.

Zasedání Kolegia popularizátorů a pracovníků PR, pracovní skupiny Rady pro akademická média a popularizaci AV ČR, v němž jsou zastoupena všechna pracoviště AV ČR, se konalo dne 21. března 2022.

Jedním z klíčových prvků komunikační strategie Akademie věd ČR nadále zůstává spolupráce AV ČR s médii veřejné služby (Česká televize – ČT, Český rozhlas – ČRo, Česká tisková kancelář – ČTK). Akademie věd je v oblasti výzkumu službou veřejnosti a média veřejné služby jsou proto jejím přirozeným mediálním partnerem.

Spolupráce s ČT se odvíjí zejména v podobě zveřejňování vědeckých výsledků a účasti odborníků AV ČR v pořadech ČT Události, Studio 6, v kontinuálním zpravodajství ČT24 a pořadech Hyde Park Civilizace, Věda 24 nebo Fokus Václava Moravce. V ČRo jde zejména o zpravodajství Radiožurnálu, Dvojky a ČRo Plus, ale i Magazín Leonardo, Experiment nebo podcast Vinohradská 12. Důležitá je rovněž spolupráce s ČTK, jejíž zprávy přebírají – většinou hromadně – další média.

Celkově bylo v období od 13. prosince 2022 do 20. března 2023 ve všech sledovaných mediálních zdrojích zaznamenáno 8984 příspěvků s heslem AV ČR a jeho podobami,

z toho 226 v České televizi, 457 v Českém rozhlase a 187 ve zpravodajství ČTK. Podle údajů společnosti Newton Media se heslo Akademie věd objevovalo ve sledovaných médiích každý měsíc průměrně 2246×. Naprostá většina informací o AV ČR měla pozitivní vyznění.

Aktivity AV ČR v médiích

V závěru roku byl pro Akademii věd ČR tradiční hlavní mediální událostí Akademický sněm, který se 13. prosince 2023 konal v Národním domě na Vinohradech. Na místě byl štáb České televize a ČTK a událost hojně pokrylo i vysílání ČRo.

Velký prostor v médiích získalo na konci roku také udělení francouzského Řádu čestné legie předsedkyni AV ČR Evě Zažímalové.

Předsedkyně Eva Zažímalová byla rovněž po celé toto období často dotazována na růst cen energií a jeho dopady na rozpočet AV ČR i konkrétní provoz pracovišť AV ČR.

Média také zaznamenala podpis memoranda o spolupráci s Policejní akademií ČR a celodenní konferenci „Stav ochrany světového klimatu“, kterou spolupořádala Komise pro životní prostředí AV ČR.

Novináře upoutala zpráva o úmrtí molekulárního epidemiologa a genetika Radima Šráma z Ústavu experimentální medicíny AV ČR. Zaznamenali též zveřejnění výsledků soutěže Věda fotogenická a zahájení stejnojmenné výstavy v Galerii Věda a umění v sídle AV ČR. Zaujal je také projekt Otevřená věda, o aktuálních stážích, pořádaných Střediskem společných činností AV ČR, referoval mimo jiné Český rozhlas Plus.

Na stránky médií se vepsalo také výročí 15 let, po něž je Česká republika členským státem Evropské jižní observatoře. Jako připomínku uspořádal Senát Parlamentu ČR ve spolupráci s Astronomickým ústavem AV ČR konferenci ve Valdštejnském paláci v Praze, kde kromě zástupců Astronomického ústavu AV ČR vystoupila také předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová.

Mediální komunikace výzkumných témat pracovišť AV ČR

Komunikace AV ČR s veřejností se odvíjela také prostřednictvím tiskových zpráv – v průměru vycházely tři až čtyři tiskové zprávy každý týden.

Doslova výbušným tématem, které oslovilo novináře na konci roku 2022, byla zpráva Ústavu chemických procesů a Ústavu hydrodynamiky AV ČR o neúnosné toxicitě ohňostrojů a jejich dopadech na životní prostředí i lidské zdraví.

Pozornost redakcí vyvolalo také téma posledních okamžiků stárnoucí hvězdy, „neandrtálské“ komety, která přilétla k Zemi a byla viditelná pouhým okem. Obě události aktivně vysvětlovali a komentovali vědci Astronomického ústavu AV ČR.

Atraktivní pro média byla rovněž tisková zpráva o výsledcích patnáctiletého výzkumu hnízdního parazitismu kukaček, kterou zveřejnil Ústav biologie obratlovců AV ČR.

Velký zájem médií vzbudila tisková zpráva o výzkumu Mikrobiologického ústavu AV ČR a Parazitologického ústavu Biologického centra AV ČR, publikovaném v Nature. Vědci vyluštili záhadný genetický kód parazita, který má naprosto

nepředvídatelnou a výraznou odchylku od genetického kódu. Zprávu převzala všechna celostátní média.

Na velké ploše se redakce věnovaly i tiskové zprávě o průzkumu s názvem Index finančního zdraví Čechů, který realizuje Česká spořitelna spolu se Sociologickým ústavem AV ČR a datovým portálem Evropa v datech.

Dalším tématem, které oslovilo novináře, byl objev vzácných protilátek, které blokují všechny varianty SARS-CoV-2. Na vývoji se podíleli také vědci z Biologického centra AV ČR, Českého centra pro fenogenomiku Ústavu molekulární genetiky AV ČR a Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Další mediální aktivity: expertní stanoviska AVex

Smyslem expertních stanovisek AVex je poskytnout zákonodárcům, ale i vybraným velvyslancům a evropským poslancům nezávislé a nestranné odborné informace o konkrétních a aktuálních celospolečenských problémech a možnostech jejich řešení. Stanoviska AVex výrazně posilují image AV ČR jako nestranné expertní instituce a synergicky tak napomáhají praktické realizaci hlavního motta Strategie AV21. Zpracování expertních stanovisek po odborné stránce garantují příslušná stanoviště Akademie věd ČR.

Třetí číslo roku 2022 se věnovalo tématu spravedlivé transformace při přechodu na bezuhlíkovou ekonomiku z pohledu práva, které zpracovali vědci a vědkyně z Ústavu státu a práva AV ČR. Aktuálně se v Ústavu informatiky AV ČR připravuje první číslo roku 2023 na téma umělá inteligence.

Další čtyři expertní stanoviska jsou rozpracována: archeologické dědictví a jeho ochrana (Archeologický ústav AV ČR, Praha, a Archeologický ústav AV ČR, Brno), lesní požáry, jejich dynamika a regenerace ekosystému v kontextu klimatické změny (Botanický ústav AV ČR), ohňostroje a jejich dopad na životní prostředí (Ústav pro hydrodynamiku a Ústav chemických procesů s přispěním dalších pracovišť AV ČR) a AVex na téma energetického využití jaderné fúze (Ústav fyziky plazmatu AV ČR).

Krátká videa pro novináře i na síti AV ČR

AV ČR pokračovala v nastolování vlastních témat v podobě krátkých videí s vyjádřením vědce k aktuálnímu tématu. Video o délce asi tři minuty, která vytvářejí pracovníci Střediska společných činností AV ČR (Tiskové oddělení DVV), – slouží jako příspěvek na sociální síti a v rozšířené podobě i jako podklad pro novináře. Redakce je buď přímo využijí ve svém vysílání, vydání apod., nebo s respondentem připraví vlastní text, videopořad aj.

Tiskové oddělení připravilo v tomto období skoro dvě desítky videí. K velmi úspěšným co do ohlasu na sítích i v médiích patřil videorozhovor s předsedkyní AV ČR Evou Zažimalovou na téma rok od začátku války na Ukrajině nebo rozhovor s politickou psycholožkou Martinou Klicperovou z Psychologického ústavu AV ČR na aktuální téma prezidentské volby.

Krátká videa také doprovázela tiskové zprávy: např. rozhovor o larvách trilobitů s Lukášem Laiblem z Geologického ústavu AV ČR nebo o škodlivosti novoročních ohňostrojů s Martinem Pivokonským z Ústavu hydrodynamiky AV ČR a Petrem Klusoněm z Ústavu chemických procesů AV ČR.

Popularizace vědy prostřednictvím Střediska společných činností AV ČR

Týden mozku

Ve dnech od 13. do 19. března 2023 se konal již 24. ročník festivalu Týden mozku o nejnovějších objevech a trendech ve výzkumu mozku a v neurovědách. V daném týdnu se uskutečnilo přes 50 akcí, z toho 21 přednášek předních českých odborníků teoretických a klinických neurověd. Program festivalu tvořil taktéž doprovodný program, složený z workshopů, besed, výstav či dalších interaktivních formátů (např. virtuální reality).

Do hlavního přednáškového cyklu se zapojil Ústavu experimentální medicíny AV ČR (dlouholetým ambasadorem festivalu je prof. Josef Syka), Fyzikální ústav AV ČR, Fyziologický ústav AV ČR, Psychologický ústav AV ČR a Ústav informatiky AV ČR.

Na doprovodném programu se podílely veřejné vysoké školy (Ostravská univerzita, Univerzita Karlova, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Vysoká škola polytechnická Jihlava, Západočeská univerzita v Plzni) a další vybrané instituce (např. Národní ústav duševního zdraví, Pevnost poznání v Olomouci, spolek Debrujáři, Protonové centrum Praha).

Většina akcí se uskutečnila prezenčně v budově Akademie věd ČR na Národní a na dalších místech v Praze, část doprovodného programu bylo možné navštívit také osobně v Hradci Králové, Olomouci či Ostravě.

Jedu vědu

Popularizační projekt Jedu vědu, určený středním školám a gymnáziím za účelem oživení jejich výuky a seznámení studentů a studentek s novými tématy, má za sebou realizaci pilotní části v prvním pololetí školního roku 2022/2023 a současně plynule navazuje na pololetí nové. Střední školy a gymnázia si na webových stránkách projektu vybírají z velkého množství nabízených přednášek vědců a vědkyň AV ČR, přičemž na výběr je téměř sto přednášek napříč všemi vědními oblastmi.

V období od listopadu 2022 do března 2023 se uskutečnilo celkem 15 přednášek, z toho 10 prezenčně a pět online formou. V uvedeném období se do projektu zapojilo 13 středních škol/gymnázií z celé ČR, s obsahem přednášek se seznámilo na 375 středoškolských studentů a studentek. Střední školy poptávaly zejména témata z chemie, biologie, fyziky atmosféry, sociologie či filozofie.

Přednáškový cyklus AV ČR v Domově pro seniory Chodov

Ve sledovaném období pokračovala spolupráce s Domovem pro seniory Chodov, kterou v daném zařízení zahájila beseda s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou (duben 2022). Přednášky odborníků AV ČR v rámci Vědecko-technického klubu DS Chodov pokračovaly i na začátku roku 2023 – v lednu zde přednášela Marta Edith Holečková z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v únoru David Hlaváček z Fyzikálního ústavu AV ČR, v březnu Oliver Profant z Ústavu experimentální medicíny AV ČR a Kliniky otorinolaryngologie 3. LF UK a FN KV.

Přednášky vědeckých pracovníků byly primárně určeny klientům domova, kteří se během svého života pohybovali ve vědeckých a rozmanitých společenských kruzích a kterým v domově chybí odpovídající intelektuální vyžití. Jednotlivá setkání byla otevřena i veřejnosti.

Otevřená věda

O účast v novém ročníku stáží Otevřené vědy na rok 2023 projevilo zájem více než 900 středoškolaček a středoškoláků z celé ČR, registrováno bylo celkem 1656 přihlášek. Nejvyhledávanějšími obory byly biologie, fyzika a chemie. Nejvíce zaujalo téma „Kultivace a diferenciacie buněk a vytváření 3D konstruktů pro tkáňové inženýrství kostních náhrad“, na stáž do Fyziologického ústavu AV ČR pod vedením Jany Musílkové se přihlásilo 78 studentů.

V letošním roce se uskuteční 131 stáží na 40 pracovištích Akademie věd ČR, do nichž se zapojí 115 odborných lektorů a mentorů. Po pečlivém výběru bylo rozhodnuto, že příležitost získat odbornou praxi, napsat si vlastní výzkumný projekt a vyzkoušet vědeckou realitu dostane 235 studentek a studentů středních škol.

NEZkreslená věda

NEZkreslená věda je cyklus krátkých vzdělávacích videí, která jsou určena především pro děti a studenty, své diváky si však našla i mezi zájemci o vědu a výzkum všech věkových kategorií. V prosinci 2022 byla zveřejněna upoutávka na již osmé pokračování cyklu. Nová sedmidílná řada byla ohlášena i na sociálních sítích. V lednu 2023 měl premiéru první díl s názvem „Rok 1993“, jenž během prvního měsíce zhlédly téměř 4000 diváků. Na konci ledna byl výjimečně, s ohledem na prezidentské volby, uveřejněn únorový díl „Politické systémy“, který na kanále YouTube zhlédly také téměř 4000 diváků. V březnu 2023 byl uveden díl s názvem „Laser“ a v dubnu čeká diváky díl s názvem „Klíště“. Nově byla zařazena i zkrácená videa, tzv. „shorts“.

YouTube kanál s videi NEZkreslené vědy už nasbíral přes 58 tisíc odběratelů a jednotlivé díly seriálu celkem přes devět milionů zhlédnutí.

Akademická média

Ve sledovaném období vyšla dvě čísla časopisu A / Věda a výzkum – hlavním tématem prosincového vydání byly asteroidy (A 4/2022), březnové číslo (A 1/2023) pojednávalo o strachu.

Hlavním tématem podzimního čísla popularizačního časopisu AΩ / Věda pro každého (2/2022) byl hlad.

Dále vyšla čtyři nová čísla interního elektronického newsletteru AB / Akademický bulletin, který je určen pro potřeby zaměstnanců z pracovišť Akademie věd ČR. Jednotlivá čísla se zaměřila na odolnost neboli rezilienci, české předsednictví v Radě EU, Open Access a Kancelář AV ČR.

Aktuality z dění v Akademii věd ČR a na jejích pracovištích byly popularizovány nejen prostřednictvím hlavních webových stránek, ale i sociálních sítí (Facebook, Twitter, Instagram a LinkedIn). Nejsledovanější sociální sítí je stále Facebook s více než 56 tisíci sledujícími.

Pokračovala tvorba podcastů – nevšedních audiorozhovorů z vědeckého prostředí nazvaných Věda na dosah – odvysílalo se sedm dílů. K poslechu jsou k dispozici na všech hlavních podcastových platformách a na hostitelském webu Anchor.

Galerie Věda a umění

Tradiční součástí popularizační činnosti Akademie věd ČR bylo rovněž pořádání výstav, jimiž prezentuje vědecké projekty a úspěchy. Hlavní výstavní program představují aktivity v Galerii Věda a umění.

Od konce listopadu 2022 do konce ledna 2023 zde bylo možné navštívit výstavu Věda fotogenická, která představila vybrané fotografie 9. ročníku stejnojmenné soutěže vědeckých pracovníků a zaměstnanců Akademie věd ČR. Výstava poukázala na umělecký a estetický rozměr vědecké práce.

První výstavou roku 2023 jsou Velkomoravské Mikulčice virtuálně připravené ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR, Brno. Expozice představuje virtuální modely archeologických objektů a artefaktů z mikulčického hradiště a návštěvníkům je zprostředkovává formou animací, holografických vitrín, rozšířené reality apod. Na vybraných výsledcích téměř 70 let trvajících archeologického výzkumu v Mikulčicích demonstruje nové možnosti 3D dokumentace, vizualizace a analytického zobrazení.

Audiovizuální tvorba

K popularizaci vědy kontinuálně přispívá audiovizuální tvorba AV ČR, a to od natáčení videí pro sociální sítě přes medailonky a reportáže až po tvorbu dokumentárních filmů. Středisko společných činností AV ČR prostřednictvím Odboru audiovizuálních technologií (OAT) zajišťuje technické zabezpečení důležitých akcí, natáčí reportáže, pořizuje záznamy přednášek a konferencí či je podle aktuální potřeby AV ČR streamuje (např. reportáž z lednového slavnostního novoročního představení v Národním divadle či záznam přednášek z březnového Týdne mozku).

Od prosincového zasedání Akademického sněmu pokračoval OAT v práci na dokumentárním cyklu Voda pro život – o pitné vodě a vodních zdrojích ve spolupráci s Ústavem pro hydrodynamiku AV ČR.

V prosinci byla práce vědců AV ČR představena odborníkům OECD v Paříži díky projekci dokumentů Mizející půda a Bouřlivé počasí z cyklu Tiché hrozby. Projekce i následné diskuse se setkaly s takovým úspěchem, že otevřely spolupráci do budoucna. Dokumentární cyklus Tiché hrozby (s diskusemi) i starší dokument Pohyby lze nadále zhlédnout v i-vysílání České televize. Tiché hrozby byly v lednu 2023 též uvedeny ve vysílání TV Noe.

OAT dále zahájil natáčení v požárem poničeném Českém Švýcarsku s vědci napříč ústavy AV ČR – jednak pro zamýšlený časosběrný dokument, jednak pro další díly YouTube kanálu Zvěd, který popularizuje vědu zejména pro mládež. Zvěd je pravidelně obohacován o videa na aktuální témata, nově vznikla např. o polární záři či společenských souvislostech při prezidentské volbě v ČR. V únoru 2023 odjel štáb OAT natáčet s vědci z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, do Ománu. Výstupem bude několik dílů Zvěda o objevech českých archeologů. Ve spolupráci s ČT se připravuje natáčení třetí série TV pořadu Zvěd pro děti pro ČT :D.

Dokumentární film Hledání Bolestného Krista byl vybrán do finále Mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů Academia Film Olomouc 2023, který se bude konat v dubnu 2023.

VI. Finanční, organizační a kontrolní činnost v AV ČR

Finanční záležitosti

Na základě novely zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, je AV ČR nově povinna evidovat veškeré poskytnuté dotace v novém modulu Ministerstva financí ČR – **Registračním informačním systému Zjednodušené evidenci dotací (RIS ZED)**. Zadání do systému je od 1. ledna 2023 podmínkou pro uvolnění prostředků poskytnuté dotace z kapitoly AV ČR. S cílem snížit administrativní zátěž byl upraven systém udělování dotací v AV ČR – RVO/PVO zůstává beze změny, v roce 2023 jsou pro pracoviště AV ČR vyhlašovány pouze dvě výzvy – jedna na podporu mezinárodní spolupráce v rámci platformy HERA a NORFACE a druhá na podporu činností pracovišť AV ČR (PČP), kde se bude podávat pouze jedna žádost a následně žádosti o změnu rozhodnutí. Současně se připravuje nové prostředí v systému KIS pro administraci dotací a upraveny byly i novely souvisejících interních předpisů. V souladu s rozpočtovými pravidly se Akademická rada věnovala posuzování a schvalování přidělení dotací dle předložených návrhů.

E. Zařimalová a zástupci Akademické rady se v únoru 2023 aktivně účastnili **jednání o rozpočtu AV ČR** a jeho přípravě na rok 2024, včetně střednědobého a dlouhodobého výhledu.

Akademická rada podpořila stanovisko 17 ředitelů pracovišť AV ČR z oblasti humanitních a společenských věd, kteří v návaznosti na obdobné aktivity asociací filozofických a právnických fakult oslovili dopisem ministryni H. Langšádlovou s upozorněním **na dlouhodobé podfinancování institucionálních rozpočtů v oblasti financování vědy a výzkumu i vysokého školství**. Negativní dopady špatně nastaveného systému jsou patrné napříč obory. Rychle rostoucí náklady na provoz v kombinaci s vysokou mírou inflace a dopady energetické krize tak existenčně ohrožují velkou skupinu vědců a vědkyň i vědu podporujících pracovníků a pracovníc. Zejména palčivá je tato situace v oblasti humanitních a společenských věd, kde hrozí, že tyto obory nebudou mezinárodně konkurenceschopné ani atraktivní pro mladé lidi. V rámci kompenzací neustále se zvyšujících nákladů na provoz hrozí rovněž nutnost hromadného propuštění zaměstnanců. S ohledem na současnou kritickou situaci ředitelé žádají navýšení rozpočtu AV ČR tak, aby byla pokryta alespoň vysoká míra inflace. Akademická rada v této souvislosti iniciovala vypracování analýzy výše mezd pracovníků AV ČR s důrazem na mediány. Sběr dat aktuálně probíhá

Akademická rada se zapojila i do řešení nově nastalé finanční situace, kdy Fyzikální ústav AV ČR, který dosud fungoval jako prostředník pro všechny české vědecké výzkumníky pro **přístup do ESRF** (European Synchrotron Radiation Facility), a Matematicko-fyzikální fakulta UK, která fungovala obdobně pro přístup do ILL (Institut Laue-Langevin), již nebudou pro tyto účely dostávat od MŠMT finanční prostředky. Ani jedna z těchto institucí nemá možnost ani vůli financovat přístup třetích osob z vlastních prostředků a čeští výzkumní pracovníci by tak v roce 2023 mohli ztratit možnost provádět v těchto institucích měření. O situaci se dále jedná.

Akademická rada mimo jiné projednala i zprávy **o financování aktivit** Učené společnosti ČR v roce 2022, o financování projektů na podporu oborových vědeckých společností a zprávu o činnosti těchto společností sdružených v Radě vědeckých společností ČR za rok 2022.

Podrobná informace o finančních záležitostech je součástí Zprávy o ekonomické situaci AV ČR, která je členům Akademického sněmu předkládána jako samostatný materiál.

Orgány pracovišť AV ČR a související záležitosti

Vzhledem ke končícím mandátům předsedů, místopředsedů a členů **dozorčích rad (DR)** došlo k obměně Dozorčí rady v Biotechnologickém ústavu, Filosofickém ústavu, Národohospodářském ústavu, Ústavu anorganické chemie, Ústavu biologie obratlovců, Ústavu experimentální botaniky, Ústavu experimentální medicíny, Ústavu molekulární genetiky, Ústavu pro soudobé dějiny a v Ústavu živočišné fyziologie a genetiky. Informace o aktuálním složení jsou k dispozici na webových stránkách jednotlivých pracovišť AV ČR.

Závěrem roku Akademická rada pojednala zprávu o činnosti dozorčích rad pracovišť AV ČR za rok 2021.

Akademická rada v uvedeném období schválila jmenování Ing. Leoše Horníčka, Ph.D., do funkce **ředitele** Kanceláře AV ČR. V návaznosti na rezignaci ředitele Ústavu pro soudobé dějiny pověřila řízením PhDr. Oldřicha Tůmu, Ph.D.

Akademická rada projednala a doporučila **změnu zřizovací listiny** Ústavu pro hydrodynamiku AV ČR a podpořila jeho zařazení do jiné sekce v rámci vědních oblastí (návrh na přeřazení je Akademickému sněmu předkládán jako samostatný materiál).

Pomocné orgány Akademické rady

V uplynulém období se obměnili členové a tajemníci pomocných orgánů Akademické rady – v Radě pro podporu účasti AV ČR na evropské integraci výzkumu a vývoje (REI), v Komisi pro podporu výzkumných pracovníků pracovišť AV ČR zapojených do výzkumných aktivit Platformy CEFRES, v Radě pro spolupráci AV ČR s podnikatelskou a aplikační sférou. Změna nastala i v Kolegiu popularizátorů a pracovníků PR. Přehled aktuálního složení pomocných orgánů Akademické rady je k dispozici [na webu AV ČR](#).

Z činnosti pomocných orgánů je třeba zmínit především následující:

Archeologická evaluační komise AV ČR (AEK) se na základě žádostí Ministerstva kultury ČR nebo žádostí oprávněných organizací vyjadřovala k žádostem o povolení k provádění archeologických výzkumů; řešila prodloužení platnosti nebo uzavírání nových dohod o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů uzavřených podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, a podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, s konkrétními oprávněnými organizacemi. Ve sledovaném období byly uzavřeny dohody o rozsahu a podmínkách provádění archeologických výzkumů s oprávněnou organizací Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici, p. o., a ukončena dohoda s Městským muzeem a galerií Břeclav, p. o. AEK monitorovala řízení ve věci prohlášení (příp. zrušení prohlášení) archeologických nálezů za kulturní památku nebo zpracovávala stanoviska k žádostem Majetkové komise AV ČR k zahájení řízení na prohlášení archeologických nálezů za kulturní památku. AEK analyzovala plnění/neplnění závazků oprávněných organizací plynoucích z uzavřených dohod. V konkrétních případech řešila AEK žádost o uzavření nové dohody z důvodu požadavku na rozšíření územní působnosti oprávněné organizace a změny v délce trvání dohody.

Na návrh **Bytové komise AV ČR** (BK) se průběžně schvalovalo přidělení, prodloužení a ukončení nájmu dohodou startovacích a standardních bytů. Na základě zprávy o činnosti v roce 2022 projednala BK 215 žádostí o přidělení standardních bytů, 98 žádostí o přidělení bytů startovacích, dvě žádosti ve zvláštním režimu pro Program perspektivních lidských zdrojů a 11 žádostí ve zvláštním režimu pro program Researchers at Risk Fellowship pro ukrajinské vědce. Dále BK projednala 161 žádostí o prodloužení nájmu startovacích a standardních bytů a vybraných ubytovacích jednotek a 12 dohod o skončení nájmu. Přiděleno bylo zaměstnancům 16 standardních bytů, 11 bytů startovacích, jedna ubytovací jednotka v Programu perspektivních lidských zdrojů a dva byty v programu Researchers at Risk Fellowship pro ukrajinské vědce. Ve třech případech byly poskytnuty byty určené pro krátkodobý pronájem.“

Z přehledu **Komise pro informační technologie AV ČR** o využití investičních a provozních prostředků na informační technologie v roce 2022 vyplývá, že stejně jako v minulých letech byly prostředky věnovány prioritně na rozšiřování a modernizaci infrastruktury pevných i bezdrátových sítí AV ČR s důrazem na jejich bezpečnost. Většina pracovišť AV ČR je již zařazena do infrastruktury eduID, jejíž průběžná modernizace umožňuje dokonalejší využívání řady síťových služeb. Tento trend je zřejmý i v roce 2023 a bude podporován také v dalších letech.

Komise pro energetiku AV ČR se dle své zprávy o činnosti v roce 2022 na svých jednáních v daném období zabývala mimo jiné aktuální situací v energetice – příčinami energetické krize a jejím vztahem k OZE a Green Dealu. Podílela se na mnohých významných akcích a seminářích, včetně těch, jež se konaly během českého předsednictví v Radě EU.

V **Komisi pro životní prostředí AV ČR** byl po úmrtí dosavadního předsedy MUDr. Radima Šráma, DrSc., jmenován nový předseda Ing. Jan Topinka, CSc., DSc. V lednu 2023 se uskutečnil seminář spolupořádaný Komisí s názvem „Stav ochrany světového klimatu“, který přispěl k tomu, že Česká republika bude usilovat o pořádání COP 29. Komise plánuje v dubnu uspořádat seminář zabývající se omezováním nežádoucích účinků venkovního osvětlení.

Z podnětu **Majetkové komise AV ČR** (MK) projednávala Akademická rada žádosti pracovišť předkládané AV ČR jako zřizovateli za účelem udělení předchozích souhlasů v souvislosti s nakládáním s majetkem pracovišť, ve smyslu zákona o veřejných výzkumných institucích. Jednalo se zejména o nákupy vědeckých přístrojů a zařízení pro účely hlavní činnosti pracovišť a dále bylo projednáno několik žádostí o udělení souhlasu s pořízením nemovitostí pro potřeby pracovišť, včetně jedné směny pozemků.

Akademická rada na základě informací MK podpořila plánovanou rekonstrukci objektu Hyberská, i se zohledněním faktu, že na počátku března 2023 již bylo zřejmé, že původní hranice předpokládané hodnoty pro záměr celkové rekonstrukce objektu a souvisejících prací (technický dozor a BOZP) bude překročena. Ke zvýšení došlo v důsledku geopolitické situace a inflačního vývoje v roce 2022.

Vláda schválila převod administrativní budovy Washingtonova 1569, Praha na Ústav pro jazyk český AV ČR. Předmětný materiál byl schválen na jednání vlády dne 1. února 2023 usnesením č. 79.

Rada pro kosmické aktivity AV ČR se i v daném období podílela na programu Strategie AV21 (Vesmír pro lidstvo), na projektu OP Jan Amos Komenský SPACE a přispívala do mnohých projektů kosmických misí ESA.

Pracovní skupina pro posouzení vzniku **Digitálního archivu AV ČR (DIGAR)** v gesci Masarykova ústavu a Archivu AV ČR průběžně informovala o možnostech zřízení tohoto pracoviště. Aktuálně se posuzují různé varianty vzniku na pracovištích AV ČR s ohledem na splnění zákonem daných velmi přísných kritérií pro jeho vznik.

Z podnětu pracovní skupiny pro právní analýzu postavení a činnosti AV ČR Akademická rada požádala o analýzu vztahu Stanov AV ČR k zákonu o AV ČR.

Kontrolní činnost

V souvislosti s plánovanými **veřejnosprávními kontrolami** projednala Akademická rada výsledky kontroly hospodaření a přijala příslušná opatření k nápravě zjištěných nedostatků za rok 2021 v Sociologickém ústavu, Ústavu organické chemie a biochemie a v Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR.

V návaznosti na provedenou kontrolu v ÚOCHB se Akademická rada aktivně zabývala zákonnými omezeními, která brání pracovištím využívat své finanční prostředky v nejefektivnější možné míře, a upozornila na žádoucí legislativní úpravy zákona o v. v. i.

Dne 20. března 2023

Akademická rada AV ČR

Návrh usnesení Akademického sněmu

Akademický sněm

ve smyslu čl. 14 písm. e) Stanov Akademie věd ČR schvaluje (s připomínkami) předloženou zprávu o činnosti Akademické rady AV ČR za období od LX. zasedání Akademického sněmu.